

AUŠRA JURGUTIENĖ

Baltijos šalių konferencija – tarptautinė ar regioninė?

2014 m. rugsėjo 28–30 dienomis Rygoje organizuojama 10-oji tarptautinė literatūrologų konferencija „Permaininga Baltija: kultūros kultūroje“, skirta kultūros kaitos ir lyginamiesiems aspektams. Konferenciją rengia Latvijos universiteto Literatūros, folkloro ir meno institutas, bendradarbiaudamas su Estijos Mokslininkų akademija ir Lietuvių literatūros ir tautosakos institutu. Tik ji gali įvykti be lietuvių.

Bendros Baltijos šalių konferencijos pradėtos organizuoti nuo 1995 m. ir sistemingai kas dveji metai iš eilės vykdavo Talino, Rygos ar Vilniaus literatūros institucijose. Nuo to laiko mokslininkams kartu bendradarbiaujant buvo aptarti įvairūs literatūros istoriniai laikotarpiai, lyginamos tautinės literatūros, ieškoma tarp jų bendrumo ir jo fone konceptualiau atskleidžiamas kiekvienos tautinės literatūros savitumas. Literatūrologams taip pat buvo svarbus ir teorinis bei metodologinis tyrimų atnaujinimas. Į jas būdavo pasikviečiama ir svečių su pranešimais iš Skandinavijos, Vokietijos, Lenkijos. Visų trijų šalių literatūrologai šias konferencijas vertino kaip svarbias, turinčias ir savo bendrą tradiciją, ir temų ratą, ir bendras šiandieninio globalaus pasaulio keliamas problemas jų kultūroms. Renginių svarbą liudija ir tai, kad po kiekvienos Baltijos šalių konferencijos buvo sudaromi ir anglų kalba išleidžiami straipsnių rinkiniai, tematizuoti kaip Baltų atminties tyrimai („Literary History – Paradox or Paradigm“, in: *Istorijos rašymo horizontai, (Senoji Lietuvos literatūra, kn. 18)*, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2005; *We Have Something in Common: the Baltic Memory*, Tallinn: The Under and Tuglas Literature Centre of the Estonian Academy of Sciences, 2007; *Back to Baltic Memory: Lost and Found in Literature 1940–1968*, ed. Eva Eglaja-Kristsons, Benedikts Kalnačs, LU Literaturas, folkloras un makslas instituts, 2008; *Baltic Memory: Processes of Modernisation in Lithuanian, Latvian and Estonian Literature of the Soviet Period*, ed. Elena Baliutytė, Donata Mitaitė, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2011).

Belieka apgailestauti, kad ši mokslinė literatūra nebuvo Lietuvos mokslo tarybos ekspertams žinoma, priešingu atveju, kažin ar būtų taip klaidingai įvertintas Baltijos šalių konferencijos mokslis. Tik nesuvokiant Baltijos šalių konferencijų konteksto ir reikšmingumo, galėjo nutikti taip, kad šiais metais nė viena Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto mokslininkų pateikta paraiška vykti į 10-ą tarptautinę literatūrologų konferenciją „Permaininga Baltija: kultūros kultūroje“ nebuvo finansuota. Per penkiolika metų tai nutiko pirmą kartą. Suprantant, kad išvykų į konferencijas rėmimas yra konkursinis, kad ne visi norintys gali būti paremti ir patenkinti, kad ekspertai turėjo tikrai daug sunkaus darbo, vis dėlto nesunku pastebėti ir tai, kad konferencijos mokslis vertinantys kriterijai nebuvo visai teisingai taikyti ir dėl šios priežasties daugelis LLTI paraiškų liko neperėjusios konkurso. Nesinori sutikti su tuo, kad anglų kalba vykstanti 10-oji tarptautinė literatūrologų konferencija „Permaininga Baltija: kultūros kultūroje“ buvo ekspertų įvertinta tik kaip „regioninė“, o ne kaip „tarptautinė“ – taip automatiškai jos pareiškėjui netenkant mažiausiai dviejų vertinimo balų.

Mokslininkų išvykų finansavimo apraše tik labai bendrai nurodytas konferencijų vertinimas, o pagal kokius kriterijus nustatomi penki konferencijų lygiai, atsiradę paraiškos vertinimo lentelėje, pareiškėjams lieka neaišku. Kad ir kokius vidinius kriterijus paraiškų ekspertai būtų sau susirašę, bet trijų atskirų valstybių Lietuvos, Latvijos ir Estijos literatūros mokslininkų konferencijos, kuriose pranešimai skaitomi anglų kalba, visų pirma turėtų būti kvalifikuojamos kaip tarptautinės, o ne kaip regioninės. O jeigu tarptautinės konferencijos dar sugeba keliamas problemas konceptualizuoti kaip bendras jų regionui, tai galėtų būti įvertinta dar vienu papildomu balu, o ne, priešingai, jų vertinimas sumažinamas. Aišku, čia kalbame apie humanitarinės krypties konferencijas, nes šiai kryptčiai, skirtingai nei gamtamokslio, yra labai svarbus tiriamos medžiagos laiko ir vietos konkretizavimas. Ekspertų, šiais metais nuvertinusių Baltijos šalių konferencijos mokslinį reikšmingumą, kompetencijos trūkumą liudija ir tai, kad jiems, regis, nebuvo žinoma, jog pati LMT savo prioritetiniu rėmimo tikslu yra įsirašiusi lyginamuosius baltistikos tyrimus.

Nuo klaidų neapsaugotas nė vienas. Tačiau būtų smagu, kad išmoktume išgirsti kritiką ir sugebėtume visi (ne tik pareiškėjai, bet ir ekspertai) savo darbų kvalifikaciją tobulinti.